

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 59/2012-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. M., P., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 43/2010 a jeho uznesením z 15. decembra 2011, ktorými vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázkam splnomocnenkyne poškodeného kladeným obžalovanému a tieto otázky nepripustil, ako aj uznesením z 12. januára 2012, ktorým vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázke splnomocnenkyne poškodeného kladenej svedkovi G., a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. M. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. januára 2012 doručená sťažnosť P. M., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 43/2010 a jeho uznesením z 15. decembra 2011, ktorým vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázkam splnomocnenkyne poškodeného kladeným obžalovanému a tieto otázky nepripustil, ako aj uznesením z 12. januára 2012, ktorým vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázke splnomocnenkyne poškodeného kladenej svedkovi G. (ďalej aj „namietané uznesenia“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ má v trestnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 3 T 43/2010 proti obžalovanému J. S. (ďalej len „obžalovaný“) pre trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom výtržníctva podľa § 364 ods. 1 písm. a) Trestného zákona postavenie poškodeného. Sťažovateľ si ešte v prípravnom konaní riadne uplatnil nárok na náhradu škody vo výške určenej znaleckým posudkom znalca MUDr. M. K.

Na hlavnom pojednávaní konanom na okresnom súde 15. decembra 2011 položila splnomocnená zástupkyňa sťažovateľa obžalovanému otázku týkajúcu sa toho, či sa venuje nejakému športu. Obhajca obžalovaného namietal otázku splnomocnenej zástupkyne sťažovateľa s poukazom na ustanovenia § 53 a nasl. Trestného poriadku, v zmysle ktorých má splnomocnenec poškodeného podľa jeho názoru právo klásť len otázky, resp. robiť úkony „smerujúce vo vzťahu k náhrade škody“. Prokurátor Okresnej prokuratúry Prešov sa k námietke obhajcu obžalovaného pripojil. Samosudca následne vyhlásil uznesenie, ktorým

podľa § 259 Trestného poriadku vyhovel námietke obhajcu a otázku splnomocnenej zástupkyne sťažovateľa nepripustil.

Po oboznámení sa s ďalšími otázkami splnomocnenej zástupkyne sťažovateľa na obžalovaného samosudcu v dôsledku námietky obhajcu obžalovaného uznesením podľa § 259 Trestného poriadku nepripustil ani ďalšie otázky splnomocnenej zástupkyne sťažovateľa obžalovanému z dôvodov namietaných obhajobou, ktoré už okrem uvedeného obhajcu obžalovaného odôvodnil aj tým, že „... náš právny systém nepozná inštitút súkromného žalobcu a nie je úlohou splnomocnenca nahrádzať orgány činné v trestnom konaní“.

Rovnaká situácia sa podľa sťažovateľa zopakovala aj na hlavnom pojednávaní konanom 12. januára 2012, keď splnomocnenej zástupkyňi sťažovateľa nebolo umožnené položiť otázku svedkovi G., keďže samosudca opäť vyhovel námietke obhajcu obžalovaného a uznesením podľa § 259 Trestného poriadku otázku nepripustil s poukazom na to, že otázky splnomocneného zástupcu poškodeného v trestnom konaní môžu smerovať len k náhrade škody.

Podstata námietok sťažovateľa proti namietaným uzneseniam okresného súdu spočíva v tom, že okresný súd nimi znemožnil splnomocnenej zástupkyňi sťažovateľa klásť obžalovanému a svedkovi otázky smerujúce k objasneniu skutkových okolností dôležitých pre rozhodnutie o vine alebo nevine obžalovaného, ktoré je zároveň základom pre priznanie alebo nepriznanie nároku poškodeného (sťažovateľa) na náhradu škody.

Sťažovateľ v tejto súvislosti argumentuje najmä takto:

«So zreteľom na všetky uvedené okolnosti je poškodený – sťažovateľ v situácii, keď mu Trestný poriadok umožňuje klásť na hlavnom pojednávaní vypočúvaným osobám otázky v rozsahu jeho uplatnených nárokov.

... Je nepochybné, že slovné spojenie „v rozsahu uplatnených nárokov“ sa vzťahuje na príčinnú súvislosť medzi skutkom, ktorý je predmetom obžaloby a uplatnenými právami poškodeného. Nebýva zriedkavosťou, že v jednom trestnom konaní sú predmetom obžaloby

viaceré skutky toho istého obžalovaného, alebo viacerých obžalovaných, ktorými mohli byť poškodené viaceré osoby. Je pochopiteľné, že v takomto prípade zákon oprávnenia poškodeného obmedzuje vo vzťahu k tomu skutku, alebo k tomu obžalovanému, ktorým bola konkrétna osoba poškodená, a v súvislosti s ktorým má postavenie poškodeného v trestnom konaní, a prípadne si uplatnila aj nároky z toho vyplývajúce.»

Sťažovateľ zdôrazňuje, že v zmysle platných ustanovení Trestného poriadku poškodený nie je oprávnený podať proti výroku o vine rozsudku vyneseného v trestnom konaní odvolanie a ani dovolanie a na tomto základe konštatuje, že „*nemá žiaden iný účinný právny prostriedok nápravy pred predmetným uznesením, okrem sťažnosti na Ústavný súd SR*“.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľa

- na spravodlivé súdne konanie zakotvené v článku 6 prvá veta Dohovoru a právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, bolo uzneseniami Okresného súdu Prešov sp. zn. 3 T 43/2010 zo dňa 15. 12. 2011 ktorými súd vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázkam splnomocnenkyne poškodeného kladeným obžalovanému a nepripustil tieto otázky a uznesením Okresného súdu Prešov sp. zn. 3 T 43/2010 zo dňa 12. 1. 2012, ktorým vyhovel námietke obhajcu obžalovaného voči otázke splnomocnenkyne poškodeného kladenej svedkovi G., porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Okresnému súdu Prešov pokračovať v porušovaní namietaného práva sťažovateľa.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenia Okresného súdu Prešov sp. zn. 3 T 43/2010 zo dňa 15. 12. 2011 a 12. 1. 2012 a vracia vec Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

Sťažovateľ zároveň požiadal ústavný súd o vydanie dočasného opatrenia, ktorým by ústavný súd odložil vykonateľnosť namietaných uznesení okresného súdu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa § 306 ods. 1 Trestného poriadku opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa je odvolanie.

Podľa § 306 ods. 2 Trestného poriadku odvolanie má odkladný účinok.

Podľa § 307 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozsudok môže odvolaním napadnúť prokurátor pre nesprávnosť ktoréhokoľvek výroku.

Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371.

Podľa § 369 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku proti právoplatnému rozhodnutiu súdu druhého stupňa môže podať dovolanie z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 generálny prokurátor proti ktorémukoľvek výroku.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Sťažovateľ v právnom postavení poškodeného namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v trestnom konaní namietanými uzneseniami okresného súdu vydanými

v priebehu hlavných pojednávaní uskutočnených ešte v čase pred vyhlásením rozsudku súdu prvého stupňa.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej v prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv alebo slobôd v trestnom konaní, opakovane zdôrazňuje, že trestné konanie je od svojho začiatku až po koniec procesom, v rámci ktorého sa pri vykonávaní jednotlivých úkonov môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní, ako aj v predmetnej veci konajúcich všeobecných súdov naprávať, resp. korigovať jednotlivé pochybenia, ku ktorým došlo v predchádzajúcich štádiách trestného konania. Preto spravidla až po právoplatnom skončení trestného konania možno na ústavnom súde namietat také pochybenia príslušných orgánov verejnej moci, ktoré neboli odstránené v jeho dovtedajšom priebehu a ktoré mohli vo svojich dôsledkoch spôsobiť porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 166/2010, m. m. tiež II. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07).

Ústavný súd ďalej poznamenáva, že v súlade so svojou judikatúrou posudzuje spravodlivosť procesu ako celku (napr. m. m. II. ÚS 307/06), preto vyhovieť sťažnosti môže zásadne iba v prípadoch, ak dospeje k názoru, že namietané a relevantné procesné pochybenia zo strany orgánu verejnej moci umožňujú dospieť k záveru, že proces ako celok bol nespravodlivý a vzhľadom na to aj jeho výsledok môže vyznievať ako nespravodlivý. Ústavný súd preto nepristupuje k vyhovaniu sťažnosti v prípadoch, keď zo strany orgánov verejnej moci síce k určitému pochybeniu došlo, avšak jeho intenzita a existujúca príčinná súvislosť medzi porušením ústavou garantovaného práva a jeho dôsledkami na spravodlivosť procesu ako celku nemala, resp. nemusela mať podstatný dosah (m. m. IV. ÚS 320/2011). Nie každý zásah do procesných práv strany trestného konania totiž nemusí nevyhnutne znamenať porušenie práva na spravodlivé súdne konanie, a to najmä z pohľadu výsledku tohto konania.

Kľúčová námietka sťažovateľa spočíva v tom, že je právom poškodeného ako strany trestného konania klásť obžalovanému a svedkom na hlavnom pojednávaní otázky smerujúce k objasneniu skutkových okolností dôležitých pre rozhodnutie o vine alebo

nevine obžalovaného, keďže rozhodnutie o vine je zároveň základom pre priznanie alebo nepriznanie nároku poškodeného na náhradu škody.

Ústavný súd nespochybňuje tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého v zmysle platných ustanovení Trestného poriadku poškodený nie je oprávnenou osobou na podanie odvolania ani dovolania proti výroku o vine, resp. nevine obžalovaného. Poškodený je oprávnený podať odvolanie len pre nesprávnosť výroku o náhrade škody [§ 307 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] a dovolanie nie je poškodený oprávnený podať vôbec. Ústavný súd vníma tiež závažnosť argumentácie sťažovateľa, a to najmä v kontexte so zásadou rovnosti strán trestného konania vyplývajúcou aj z čl. 47 ods. 3 ústavy.

Napriek uvedenému ústavný súd zastáva názor, že vo veci sťažovateľa v súčasnom štádiu predmetného trestného konania nedisponuje právomocou rozhodnúť o tom, či namietanými uzneseniami okresného súdu došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V danom prípade totiž zatiaľ nie je známe, ako okresný súd v danej rozhodne, keďže hlavné pojednávanie dosiaľ nebolo ukončené a vo veci nebol vyhlásený rozsudok. V prípade, ak okresný súd uzná obžalovaného za vinníka zo spáchania žalovaných skutkov, nebude mať skutočnosť, že okresný súd znemožnil splnomocnenej zástupkyňi sťažovateľa klásť obžalovanému a svedkom otázky, v zásade žiadny vplyv na právne postavenie a ochranu práv sťažovateľa. Zásadne len právoplatným oslobodením obžalovaného by totiž mohlo dôjsť k zhoršeniu právneho postavenia sťažovateľa ako poškodeného.

V prípade, ak okresný súd oslobodí obžalovaného spod obžaloby, nemožno vylúčiť, že proti oslobodzujúcemu rozsudku podá odvolanie prokurátor, ktorý je na to oprávnený. V takom prípade nebude nič brániť sťažovateľovi, aby svoje námietky uvedené v tejto sťažnosti prezentoval aj odvolaciemu súdu, či už v písomnej forme alebo ústne v rámci verejného zasadnutia (v prípade, ak by sa verejné zasadnutie konalo, pozn.). Taktiež nemožno vylúčiť, že v prípade právoplatného oslobodenia obžalovaného rozhodnutím odvolacieho súdu, podá v predmetnej veci generálny prokurátor Slovenskej republiky dovolanie, ktorého podanie by rovnako mohlo viesť k zrušeniu oslobodzujúceho

rozhodnutia. V tejto súvislosti ústavný súd navyše poukazuje na to, že sťažovateľ sa môže domáhať prostredníctvom podnetu, resp. opakovaného podnetu [§ 31 a nasl. zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“)], aby príslušné orgány prokuratúry podali proti rozhodnutiam v predmetnej trestnej veci opravné prostriedky (odvolanie, dovolanie), a zdôrazňuje, že podľa svojej ustálenej judikatúry považuje podnet, ako aj opakovaný podnet podľa zákona o prokuratúre za právne prostriedky, ktoré zákon sťažovateľom na ochranu ich základných práv alebo slobôd účinne poskytuje, a to aj vo vzťahu k tým právam, ktorých porušenie sťažovateľ namieta touto sťažnosťou (pozri napr. IV. ÚS 330/04, I. ÚS 186/05, IV. ÚS 28/2010 atď.).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa bola podaná predčasne, a preto ústavný súd v súčasnom štádiu trestného konania nedisponuje právomocou meritórne ju prerokovať a rozhodnúť o nej. Na tomto základe ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. februára 2012